

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційне дослідження

Ковалюк Оксани Михайлівни на тему :

**«Управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів
на засадах здоров'язбережувальних технологій»,**

поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.06 - теорія та методика управління освітою

Стрімкий розвиток напрямів збереження та зміцнення здоров'я людей сьогодні вимагає удосконалення здоров'язбережувальної підготовки керівників освітою усіх ієрархічних рівнів. Програма «Здоров'я XXI» акцентує на ролі представників влади у цьому процесі як суб'єктів, що мають безпосередній вплив на розвиток суспільства та можуть змінювати його на краще, якщо при ухваленні рішень, враховуватимуть їхній вплив на здоров'я людей. Вітчизняними і зарубіжними науковцями здійснено низку досліджень з проблем, пов'язаних з управлінською діяльністю керівників закладів дошкільної освіти, зі створенням здоров'язбережувального середовища у них. Проте, проблема управління діяльністю керівників закладів дошкільної освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій ще не була безпосереднім об'єктом дослідження вчених.

Здоров'язбережувальні технології є інструментом збереження здоров'я і відіграють важливу роль для усіх учасників освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, оскільки життя і здоров'я - це найвищі соціальні цінності і вони є найдорожчими для кожної дитини, педагога, керівника. Зростання психологічного тиску, емоційного навантаження, рівня відповідальності, навантаження й непередбачуваності педагогічних ситуацій призводять до стану фрустрації, емоційного, інтелектуального й фізичного виснаження керівників закладів дошкільної освіти. Все це здійснює деструктивний вплив на особистість керівника, його професійне становлення, життєдіяльність, а також не дозволяє результативно здійснювати управління закладом дошкільної освіти.

Враховуючи вищезазначене, варто зауважити, що дисертація Ковалюк Оксани Михайлівни є актуальною для пошуку шляхів оптимізації управління діяльністю керівників закладів дошкільної освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій.

У структурі наукового апарату дисертації містяться всі складові пошуку: мета і завдання пошукової діяльності, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна та практичне значення. Науковий апарат дослідження визначено коректно, а обґрунтованість наукових результатів роботи забезпечено шляхом ретельного добору методів дослідження.

Структура дисертаційної роботи науково виважена й логічно вибудована. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (239 найменувань) і 8 додатків.

Усі розділи основної частини дисертації взаємопов'язані та висвітлюють послідовність вирішення поставлених завдань.

У першому розділі - «Теорія і практика управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій» - до розгляду запропоновано стан дослідженості проблеми управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій у педагогічній теорії та практиці. Автором ґрунтовно розкрито сутність дефініції «управління» (стор. 29-31) як процес, вплив, діяльність (дії), система, котрі мають забезпечувати рух до визначених цілей та подано власне розуміння його змісту у контексті дослідження (управління як процес взаємопов'язаних дій, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері дошкільної освіти та сприяє збереженню здоров'я учасників освітнього процесу (стор.31).

На основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження авторкою розкрито різні підходи до визначення понять «керівництво», «управління», «управлінська діяльність», «функції управління», «технологія управління», «здоров'язбереження», «здоров'язбережувальні технології». Оксана Михайлівна демонструє наукову дискусію, висловлює власну думку щодо їхнього розуміння та зв'язку між ними.

Вивчення й аналіз сучасної психолого-педагогічної теорії дозволили дисертантці виокремити психологічні особливості управлінської діяльності (до приклад}, велика різноманітність видів діяльності на різних рівнях управлінської ієрархії; неалгоритмічний творчий характер діяльності, велика роль комунікативної функції тощо) та виділити суперечності, що виникають у процесі управлінської діяльності (стор, 34-35). У роботі подано класифікації функцій управління (стор. 36-37) і технологій в освітньому менеджменті (стор. 38-39); виокремлено основні компоненти технологій управління (від цілі до очікуваного результату (стор. 39).

На основі аналізу нормативно-правових документів про дошкільну освіту (закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та ін.) дисертанткою з'ясовано структуру органів управління у сфері освіти та їх повноваження; показано роль органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти, зокрема, це охорона життя, здоров'я та захист прав учасників освітнього процесу. Підтверджуємо думку дисертантки, що це актуалізує проблему впровадження здоров'язбережувальних технологій в управлінський процес працівників відділів (управлінь) освіти.

У роботі розкрито сутність поняття здоров'я, визначено його складові, фактори впливу на здоров'я людини (с.53-56) та розглянуто класифікації здоров'язбережувальних технологій (с. 56-58).

Заслуговує на увагу представлене у дослідженні авторське розуміння поняття «управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій» (система принципів, форм і методів управління, що доповнюють класичні прийоми та впливи, які здійснюють працівники відділів (управлінь) освіти, наділяючи їх властивістю здоров'язбереження, і зумовлюють розвиток особистісних якостей керівників ДНЗ, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я свого та оточення). У роботі представлено власну класифікацію здоров'язбережувальних технологій, на основі яких здійснюється управління діяльністю керівників ДНЗ (технології сприяння покращенню здоров'я; технології особистісного внеску; технології управління умовами праці).

У підрозділі 1.3 дисертанткою проведено емпіричне дослідження на базі різних закладів післядипломної освіти (до прикладу, КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», Центрі післядипломної освіти та довузівської підготовки ЖДУ імені Івана Франка (під час навчання студентів спеціальностей: «Дошкільна освіта» та «Управління навчальними закладами») та відділів освіти (до прикладу, м. Новоград-Волинський Житомирської обл. та Андрушівського району Житомирської обл.) та ін. Було здійснено анкетування серед працівників відділів (управлінь) освіти та керівників ЗДО з метою вивчення стану використання здоров'язбережувальних технологій під час професійної діяльності, спрямованої на управління діяльністю керівників ЗДО. В результаті чого виявлено низку перешкод для управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій (недостатня матеріально-технічна база, відсутність морально та матеріальної мотивації та стимулів, необізнаність з

цієї проблеми; достатній прояв уваги керівників до особистості, безсистемність у застосуванні елементів технології у певних видах діяльності; незадоволеність керівників ЗДО і працівників відділів освіти рівнем взаємодії тощо); часто напрям управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій обмежується лише наказами, постановами, програмами діяльності ЗДО та ін. На думку Оксани Михайлівни, це є свідченням того, що працівники відділів (управлінь) освіти недооцінюють наслідки свого впливу на здоров'я керівників ЗДО.

У дисертації запропоновано умови управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій, до яких віднесено: врахування індивідуальних особливостей та потреб керівників ЗДО на усіх етапах управлінського процесу; покращення ціннісного ставлення до власного здоров'я керівників ЗДО шляхом впровадження тренінгів, які сприятимуть здоров'язереженню та здоров'язміцненню; розвиток розуміння важливості власних дій, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я; взаємодія та узгодженість діяльності з розвитку управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій між працівниками відділів (управлінь) освіти та керівниками ЗДО; створення науково обґрунтованої та експериментально перевіреної моделі управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Безумовним авторським здобутком є розроблена Оксаною Михайлівною у другому розділі роботи модель управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій. У моделі представлено усі необхідні складові та їх компоненти (концептуально-цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-діяльнісний, оцінювально-діагностичний), котрі забезпечують досягнення мети й очікуваного результату дослідження. Вона характеризується чіткістю, логічною структурованістю та містить усі необхідні складники (рис. 2.1, стор. 95), які між собою взаємопов'язані, є цілісною системою, оскільки між усіма її складовими відображені зв'язки, усі блоки та компоненти в ній графічно з'єднані.

Погоджуємось із виділеними авторкою методологічними і науковими підходами і принципами управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій. Вони дали можливість визначити етапи управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій (аналітичний, прогностичний, організаційний, просвітницький, консультаційний, мотиваційний, контрольний-коригувальний).

У роботі ґрунтовано розкрито складові організаційно-діяльнісного компоненту моделі: етапи (підготовчий, основний, підсумковий), форми (до прикладу, тренінг «Здоров'язбережувальні технології та управління») і суб'єкти діяльності (рис. 2.5 на стор. 109).

Оксаною Михайлівною виокремлено низку факторів зовнішнього і внутрішнього впливу на управлінську діяльність керівника ЗДО та встановлено взаємозв'язок між керівниками ЗДО і працівниками відділів освіти під час управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Описуючи оцінювально-діагностичний компонент, дисертанкою визначено у роботі очікувані результати впровадження розробленої моделі (стор. 112).

У другому розділі роботи авторкою подано алгоритм упровадження здоров'язбережувальних технологій в управління діяльністю керівників ЗДО за окресленими напрямками (до прикладу, розвиток наукового світогляду керівників ЗДО з питання здоров'яформування, здоров'язбереження і здоров'язміцнення; зміцнення морально-психологічного клімату; чутливе ставлення до підлеглих керівників ЗДО та ін.)

Привертає до себе увагу розкриття виокремлених авторкою дисертації критеріїв і показників оцінювання результативності управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій (мотиваційно-цільовий, когнітивний, операційний, особистісно-рефлексивний), а також рівнів її сформованості (високий, середній, низький).

У третьому розділі - «Експериментальна перевірка та узагальнення результатів впровадження моделі управління керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій» - висвітлено етапи організації та методіку проведення педагогічного експерименту та представлено результати здійсненої дисертанткою дослідно-наукової роботи.

Під час проведення констатувального етапу педагогічного експерименту вивчено та здійснено аналіз реального стану використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників ЗДО.

Здобутком авторки є визначення та розкриття шляхів вдосконалення управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, до прикладу функціонування центру швидкої допомоги керівникам ЗДО (стор. 160-172).

Заслужують на увагу розроблені Оксаною Михайлівною тренінг «Здоров'язбережувальні технології та управління», спецкурс «Управління

діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій», які були впроваджені у ході формувального етапу експерименту для учасників експериментальної групи.

Розділ містить аналіз результатів перевірки теоретично обґрунтованої авторської моделі. Отримані дані показали динаміку в показниках між контрольною та експериментальною групами. Показано, що у експериментальній групі значно збільшилися показники високого і середнього оволодіння здоров'язбережувальними технологіями в управлінській діяльності; покращилися міжособистісні зв'язки між керівниками ЗДО і між керівниками та працівниками відділів (управлінь) освіти та ін.

Висновки відповідають завданням на їх виконання. Список використаних джерел оформлено відповідно до вимог.

Велику практичну цінність мають додатки до роботи, котрі підсилюють зміст дослідження та містять практичний матеріал дослідження, котрий може буде використаний у роботі працівниками відділів (управлінь) освіти, центрів довузівської підготовки в закладах вищої освіти та інститутів післядипломної освіти.

Опрацьовані, систематизовані, узагальнені результати дослідження пройшли належну апробацію на курсах підвищення кваліфікації керівників ЗДО у КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» у відділах (управліннях) і закладах дошкільної освіти Андрушівського району Житомирської області, м. Новоград-Волинський Житомирської області, м. Хмільник Вінницької області, Бориспільського району Київської області та м. Бориспіль Київської області. Викликає схвалення широка апробація результатів дослідження на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах. Зміст і результати дисертації відображено у 13 публікаціях, з них 5 - у наукових фахових виданнях України та 1 - у міжнародному виданні.

Відзначаючи науково-теоретичну новизну та практичну значущість запропонованої до захисту дисертації, вважаємо за доцільне висловити певні міркування, які потребують окремих уточнень і пояснень:

1. На наш погляд, робота значно виграла б, якби автором у тексті дисертації у першому розділі було більш детально розкрито сутність здоров'язбережувальних технологій, а також подано зарубіжний досвід із досліджуваної проблеми.

2. З метою оцінки результативності управління діяльністю керівників ЗДО на засадах здоров'язбережувальних технологій автором розроблено критерії, показники та рівні оцінювання. Проте, на нашу думку, у дослідженні варто було би розробити факторно-критеріальну модель оцінювання результативності такого управління, що підсилило б зміст дослідження.

3. На сторінці 161 дисертації та у додатку М (стор. 227) мова йде про створення електронного сайту Центру швидкої допомоги керівникам закладу дошкільної освіти. На нашу думку, слід було б звернути увагу на глибший опис дистанційної форми роботи, а, можливо, й виокремити спеціальний підрозділ у дисертації, де розкрити ІК-технології для вирішення проблеми, котра розглядається.

Викладені зауваження та побажання не є концептуальними і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, що є самостійним завершеним дослідженням, а здобуті результати становлять вагомий внесок у теорію і методику управління освітою.

Текст автореферату відбиває принципові ідеї дисертаційної роботи.

Підсумовуючи зазначене вище, наголошуємо, що наукові результати дослідження «Управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій», є особистим досягненням дисертанта, новаторським за змістом, відповідають вимогам, поданим на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук і наведених у «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (пп. 9, 11, 12, 13), а її автор – **Ковалюк Оксана Михайлівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

30 листопада 2018 року

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету дошкільної освіти

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Л.С.Пісоцька

Підпис Л.С.Пісоцької підтверджую

Начальник відділу кадрів

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

В.М.Барановська

